

Talouskriisin mikrohistoriaa

SIRPA ANDERSSON

Romaani kertoo viisikymppisestä kiinteistönvälittäjästä Frank Bascombista ja kirja on kerrassaan loistava. Kysymys on vanhenemisesta, siitä mitä elämässä on saatu aikaan ja mikä vielä on mahdollista. Kirjailijan asenne on alakuloisen optimistinen ja optimismia hän suosittelee elämänsenteeiksi muillekin, sillä muuten kiusaus tehdä loppu kaikesta voi käydä liian suureksi.

Kannen liepeen tekstissä sanotaan, että ”Ford kirjaa seikka-peräisesti kaiken, mitä Frankille näinä päivinä tapahtuu, ja luo näin hyttävän tarkan kuvan siitä, mitä nykyhetken Amerikka on.” Tapahtumavuosi on 2000.

Luin kirjan keväällä 2009, kun Amerikasta alkanut talouskriisi oli jo tavoittanut Euroopan ja Suomen. Talouskriisihän alkoi pankkikriisinä, jonka alkujuurina pidettiin amerikkalaisia asuntoluottoja, ja aluksi annettiin ymmärtää, ettei muusta olekaan kysymys ja että kriisi jää amerikkalaiseksi.

Innostuneena ja lähes valaistuneena luin Fordin kuvausta kiinteistömarkkinoista. Kuva oli tosiaankin hyttävä. Bascomb muuttaa Haddamista New Jersey'n rannikolle. Syyksi hän toteaa, että entinen kotikaupunki oli muuttunut, ja muutos oli riitasointu:

Yksi osa riitasointua oli, että kiinteistömarkkinat sekosivat täysin. Asuntomarkkinoiden kehitystä ei voinut enää mitenkään ennakoida. Puheet ylihinnoitelluista, naurettavan alhaisista tarjouksista, hintojen pol-

kemisesta tai nousevasta hintakehityksestä katosivat kokonaan sanastosta.

”Tilalle tuli huippuhintasota, säälimätön tarjousskilpailu, pakotetut hintaratkaisut ja yleinen huijausmentaliteetti. Kaikkein kaameimmatkin, tuskin asu-miskelpoiset räjähtälot ennen marginaalisilla mustien asuin-alueilla muuttuivat yhdessä il-tapäivässä arvostetuiksi ja sitten saavuttamattoman kalliiksi.”

– Vuokrataloja muutettiin kansalliseksi perintöalueeksi, niin että mustien oli muutettava pois. Välittäjät myivät omat kotitalonsa keinottelumielessä. Opiskelijat jättivät lääketieteen ja teologian opinnot kesken, ja ihmiset ostivat miljoonan dollarin taloja 21-vuotiailta mais-tereilta, jotka olivat tuskin ehtineet saada ajokorttia.

Jo vuonna 1993, jolloin Bascomb muutti pois kotikaupungistaan, vuosittainen hintojen nousu oli yltänyt 45 prosenttiin, mistään ei löytynyt asuntoa mihinkään järkevään hintaan, ja ostajat maksoivat täyden hinnan purettavista ja korjattavista taloista. Jotkut asuntofirmat vaativat luottokortin numeron ja 1 000 dollarin palkkion pelkästään asunnon esittelystä.

Bascomb kirjottaessa puhtaaksi asiakkaan tarjousta eräästä mitättömästä kiinteistöstä, hänestä alkoi tuntua – ”myytävänä olevan kiinteistön ja siitä vaaditun tolkkuttoman summan huikean ristiriidan takia” – että maailma oli tullut hulluksi. Että kaikki tuli liian kalliiksi ja että näissä oloissa kiinteistönvälit-

Richard Ford
Maan laulu (The Lay of the Land, 2006)
Suom. Sirkka Aulanko
Gummeruksen Kirjapaino Oy,
2008

täjän työ rupesi käymään kovasti luonnonle.

Mutta kuvaan kuului, että jos kiinteistönvälittäjällä ilmeni tunnontuskia, oli hänen heti tukahdutettava ne vetämällä syvään henkeä, käymällä pesemässä kasvot, liisaamalla urheiluauto, opettelemalla lentämään omaa pienkonetta ja ehkä ottamalla tunteja viulunrakennuksessa. Ja tekemällä lisää rahaa.

Mutta syvällä Bascomb in si-suksissa oli – kuten Fordin mielestä jokaisella on – aavistuksenomainen *oikeudentunto*. Kiinteistönvälittäjälle se merkitsi, ettei ajattele vain, mitä jonkin kohteen *pitäisi* maksaa, vaan myös, mitä jokin *voi* maksaa tässä maailmassa, jossa ihmisen on vielä tarkoitus elää. Ja niin Bascomb päättää paitsi muuttaa pois, myös muuttaa elämäänsä.

Kuvaus kiinteistönvälityksestä on tavattoman avartavaa, inspiroivaa mikrohistoriaa. Minusta tuntui, että koko talouskriisin ymmärtämiseen avautui uusia näkökulmia. Tai ainakin yksi näkökulma: ahneus. Ahneus selittää paljon. Kirjan englanninkielisen nimen sana ”*lay*” merkitseeekin montaa asiaa, laulun lisäksi myös esimerkiksi hintaa (”*for a good lay*”).